

वाशिम दि.१८ (प्रतिनिधी)- शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) या पक्षाचे सहा खासदार शिंदे गटात प्रवेश करणार असल्याच्या चर्चा सुरु आहेत. याबाबतचे पत्र लोकसभा अध्यक्षाना दिल्याचे समोर आले आहे. दरम्यान, आता आमदार बच्चू कडू यांनी एक नवा राजकीय बॉम्ब टाकला आहे. शिवसेनेकडून सुरु असलेले 'ऑपरेशन टायगर' यशस्वी झाल्यानंतर आता केवळ खासदारच नव्हे, तर अनेक आमदारही एकनाथ शिंदे यांच्या गटात येतील, असा थेट दावा बच्चू कडू यांनी केला आहे. वाशिम दौऱ्यावर असताना प्रसारमाध्यमांशी संवाद साधताना त्यांनी हे खळबळजनक विधान केले. 'एकनाथ शिंदे यांनी अतिशय प्रभावीपणे शिवसेना जिवंत ठेवण्याचे काम केले आहे. आम्ही सर्वजण त्यांच्याकडे शेतकरी, मजूर आणि दिव्यांगांचे नेते म्हणून पाहतो. उपमुख्यमंत्र्यांच्या याच सेवाभावी वृत्तीमुळे राज्यातील जनता आणि लोकप्रतिनिधी त्यांच्या प्रेमात पडली आहेत, असेही बच्चू कडू म्हणाले.

बच्चू कडू म्हणाले, 'एकनाथ शिंदे यांच्या सेवाभावी कार्याला आमचा सलाम आहे. मी स्वतःही त्यांच्या याच कामाच्या मोहात पडलो आहे आणि म्हणूनच आम्ही त्यांच्या सोबत जाण्याचा निर्णय घेतला. सध्याच्या घडौला त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाने प्रभावित होणारे आणि त्यांच्या मोहात पडणारे अनेक लोक असून आगामी काळात त्याचे परिणाम पाहायला मिळतील. असे ते म्हणाले.

अखेर ओमराजेसह ६ खासदार फुटले, ऑपरेशन टायगर यशस्वी

नवी दिल्ली दि.१८ (वृत्तसंस्था)- ठाकरेच्या शिवसेनेकडून आज (१८ जून) संसदीय दलाची बैठक बोलावण्यात आली होती. ठाकरेच्या शिवसेनेकडून सर्व खासदारांना व्हीप जारी करण्यात आला होता. या बैठकीकडे खासदारांच्या एकनिष्ठतेची लिटमस टेस्ट म्हणून बघितले जात होते. परंतु या बैठकीसाठी लोकसभेचे एकूण ९ पैकी ३ खासदार उपस्थित राहिले. ऑपरेशन टायगरमधील चर्चेत असणारे ६ खासदार गैरहजर राहिल्याने एकनाथ

शिंदेचं ऑपरेशन टायगर यशस्वी झाल्याचं शिक्कामोर्तब झालं आहे. त्यामुळे आता शिवसेना ठाकरे गटाकडून लोकसभेचे अध्यक्ष ओम बिरला यांना पत्र लिहून अनुपस्थित राहिलेल्या ६ खासदारांवर कारवाई करण्याची मागणी केली जाण्याची शक्यता आहे. दरम्यान, उद्धव ठाकरेंनी आपल्यासोबत असलेल्या ४ खासदारांसोबत चर्चा केली. यावेळी त्यांनी आपली भूमिका स्पष्ट केली. लोकसभा अध्यक्ष यांना पुन्हा एक पत्र लिहून ६ खासदारांनी व्हीपचं उलंघन केल्याची माहिती

देणार अशी सूत्रांची माहिती आहे. शिवसेना ठाकरे गटाचे ६ खासदार शिंदेच्या गळाला लागले आहेत. या ६ खासदारांनी वेगळा गटही स्थापन केला आहे आणि तसं पत्र लोकसभा अध्यक्षाना दिल्याची माहिती आहे. ऑपरेशन टायगर फुलपूफ झालेले असून आता लगेच काहीही जाहीर करायचे नाही, कोणतेही पुरावे घ्यायचे नाही असे शिंदे शिवसेनेकडून ठरवण्यात आल्याचं कळतंय. ठाकरे गटाचे कायदेशीर डावपेच बघून पुढील पावलं टाकली जातील. पुढील २

दिवस तरी अधिकृतरीत्या काहीही समोर आणलं जाणार नाही, अशी माहिती शिवसेनेच्या वरिष्ठ सूत्रांनी माझाला दिली आहे. अतिशय काटेकोरपणे आणि नियोजन पद्धतीनं ऑपरेशन टायगर राबवत गेल्याची माहिती हळूहळू समोर येत आहे. रात्रभरात दिलीत वायूवेगानं घडामोडी घडत गेल्या. दरम्यान खासदारांचा स्वतंत्र गट लवकरच शिवसेनेत विलीन करण्यात येणार असून शिंदेचे ६ खासदार लवकरच शिवसेनेत प्रवेश करून आपली बाजू मांडतील, असे सांगण्यात येत

आहे. बैठकीला अनुपस्थित राहिलेल्या खासदारांना आजच नोटीस पाठवली जाणार आहे. ठाकरे गटाकडून तातडीने नोटीस पाठवण्याची प्रक्रिया सुरु करण्यात आली आहे. नोटीसवर प्रत्येक खासदारकडून उत्तर मागितलं जाणार आहे. नोटीसला उत्तर देण्यासाठी केवळ काही तासांचाच वेळ दिला जाईल. दिलेल्या वेळेत उत्तर आलं नाही, तर मग पुढे कायदेशीर कारवाई केली जाणार आहे. कारवाई करण्याचे अधिकार लोकसभा

अध्यक्ष यांच्याकडे असणार आहेत. सोबतच नव्या गटाला मान्यता देण्याचे अधिकार देखील लोकसभा अध्यक्ष यांच्याकडेच राहतील. शिवसेना दोन्ही गटांची पुढची लढाई आता लोकसभा अध्यक्षांच्या दारात जाईल. लोकसभा अध्यक्ष काय निर्णय घेणार, याकडे आता पुढचं लक्ष असेल.

ठाकरे गटातील ऑपरेशन टायगर प्रकरणाच्या पारदर्शनीकर ठाकरे गटाची साथ सोडणाऱ्या खासदारांच्या घराबाहेर पोलीस सुरक्षा वाढवण्यात आल्याची

माहिती सूत्रांनी दिली आहे. या घडामोडीचे राज्यभर पडसाद उमटण्याची शक्यता लक्षात घेऊन कायदा व सुव्यवस्थेचा प्रश्न निर्माण होऊ नये, तसेच कोणताही अनुचित प्रकार घडू नये यासाठी स्थानिक पोलीसकडून खबरदारीचा उपाय म्हणून अतिरिक्त बंदोबस्त तैनात करण्यात आला आहे. संजय राऊत यांनी कालच्या पत्रकार परिषदेत अनुपस्थित खासदारांना इशारा दिल्यानंतर सुरक्षा व्यवस्थेत वाढ करण्यात आल्याचे समजते.

'व्हीप' धुडकावणाऱ्या ६ खासदारांना कारणे दाखवा नोटीस; अरविंद सावंतांनी स्पष्ट केली भूमिका

नवी दिल्ली दि.१८ (वृत्तसंस्था)- उद्धव ठाकरे यांच्या शिवसेनेतील ९ पैकी तब्बल ६ खासदारांनी पक्षादेश (व्हीप) धुडकावत महत्त्वाच्या बैठकीला दांडी मारल्याने राजकीय वर्तुळात मोठी खळबळ उडाली आहे. या बंडखोर खासदारांवर ठाकरे गट काय पावले उचलणार, याकडे सर्वांचे लक्ष लागले असताना पक्षाचे लोकसभेतील गटनेते खासदार अरविंद सावंत यांनी मोठी अपडेट दिली आहे. या खासदारांवर तत्काळ कोणतीही कारवाई करण्यात येणार नसून त्यांना कायदेशीर प्रक्रियेनुसार ७ दिवसांची मुदत देण्यात आली आहे. ठाकरे गटाच्या संसदीय दलाच्या बैठकीनंतर प्रसारमाध्यमांशी बोलताना अरविंद सावंत यांनी पक्षाची पुढील रणनीती स्पष्ट केली.

अरविंद सावंत म्हणाले, "आज सकाळी ११ वाजता बोलावण्यात आलेल्या संसदीय पक्षाच्या बैठकीला मी स्वतः, अनिल देसाई, राजाभाऊ वाजे आणि संजय राऊत उपस्थित होतो. मात्र, पक्षाचा व्हीप बजावूनही ६ खासदारांनी या बैठकीला दांडी मारली. बैठकीला उपस्थित न राहणे हा थेट पक्षाद्रोह आहे. त्यामुळे या सर्व खासदारांना आज संख्याकडपर्यंत 'कारणे दाखवा नोटीस' बजावण्यात येईल." या नोटीसीला उत्तर देण्यासाठी संबंधित खासदारांना ७ दिवसांचा कालावधी देण्यात आला आहे. या मुदतीत समाधानकारक उत्तर न मिळाल्यास त्यांच्यावर पक्षाद्रोह आणि अपात्रतेसंदर्भात कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल, असा इशाराही सावंत यांनी दिला.

"या खासदारांनी पक्षाचा व्हीप पाळला नसल्याची

अधिकृत माहिती आम्ही लोकसभा अध्यक्षांना देणार आहोत," असे सांगत सावंत यांनी भूतकाळातील ज्येष्ठ नेते शरद यादव यांच्यावरील कारवाईचा दाखला दिला.

ते म्हणाले, "शरद यादव यांनी पक्षाच्या विरोधात जाऊन विरोधी पक्षाच्या व्यासपीठावर भाषण केले होते. त्यानंतर त्यांच्या पक्षाने लोकसभा अध्यक्षांना हटविल्यानंतर त्यांचे सदस्यत्व रद्द करण्यात आले होते. जर या सहा जणांनी वेगळा गट स्थापन केला असेल, तर त्यांनी लोकसभा अध्यक्षांना दिलेले पत्र जाहीर करावे. चोरी करणारे आपली चोरी का लपवत आहेत?"

बंडखोर खासदारांवर टीका करताना सावंत म्हणाले, "तुमची ओळख बाळासाहेब ठाकरे आणि उद्धव ठाकरे यांच्या शिवसेनेमुळे आहे. पक्षाने तुम्हाला उमेदवारी दिली आणि जनतेने भाजप तसेच मिथे गटाच्या विरोधात 'मरणाळ' चिन्हावर मतदान करून तुम्हाला निवडून दिले. तुमच्यात जर हिंमत आणि धाडस असेल, तर खासदारीची राजीनामा द्या आणि पुन्हा निवडणूक लढवून दाखवा." "व्हीप लागू होत नाही" असे म्हणणे हा अडाणीपणाचा कळस आहे आणि महाराष्ट्राची जनता हा राजकीय बाजार कधीही सडन करणार नाही," असा संतप्त इशाराही त्यांनी दिला.

या ७ दिवसांच्या मुदतीनंतर ठाकरे गट बंडखोर खासदारांना अपात्र ठरवण्यासाठी कोणती कायदेशीर लढाई लढतो, हे पाहणे महत्त्वाचे ठरणार आहे.

आखातामधील युद्ध थांबले; युक्रेनचे रशियाच्या तेल शुद्धीकरणावर मोठे हल्ले

अमेरिका आणि इराण यांच्यात शांतता करार

१४ मुद्यांवर दोन्ही देशांची सहमती

दरम्यान, इराणसोबतच्या या करारानंतर डोनाल्ड ट्रम्प इराणसमोर झुकल्याची देखील चर्चा रंगली आहे.

या करारानुसार, अमेरिका होर्मुझच्या सामुद्रधुनीतील आपली नौदल नाकेबंदी आणि संबंधित निर्बंध उठवण्यास सुरुवात करेल, तर इराण सुरुवातीच्या ६० दिवसांच्या कालावधीसाठी या सामुद्रधुनीतून व्यापारी जहाजांची सुरक्षित आणि मुक्त ये-जा सुलभ करेल. या दस्तऐवजात टप्प्याटप्प्याने निर्बंध उठवणे, इराणची गोठवलेली मालमत्ता मुक्त करणे, इराणच्या तेलाच्या निर्यातीसाठी ट्रेझरी वेव्हर्स (आर्थिक निर्बंधांनुसार विशेष सवलती) देणे आणि इराणसाठी किमान ३०० अब्ज अमेरिकन डॉलर्सचा पुनर्बांधणी व आर्थिक विकास कार्यक्रम राबवणे या योजनेची रूपरेखाही मांडण्यात आली आहे. इराणने या सामंजस्य करारात पुष्टी केली आहे की ते अणुशास्त्रांची निर्मिती किंवा संशोधन करणार नाहीत. तसेच, आंतरराष्ट्रीय अणुऊर्जा संस्थेच्या देखरेखीखाली इराणकडील समुद्र युरेनियमच्या साठ्याच्या भविष्याबाबत चर्चा करण्याच्या तरतुदीचाही या करारात समावेश आहे.

वॉशिंग्टन दि.१८ (वृत्तसंस्था) इराण आणि अमेरिका यांच्यातील युद्ध अखेर संपलं आहे. युद्ध संपवण्यासाठीच्या अंतिम करारवर दोन्ही देशांनी सहमती केल्या. इराणच्या सरकारी वृत्तसंस्था नुसार, इराणचे अध्यक्ष मसूद पेजेरिसियन आणि अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प यांनी भारतीय प्रमाणवेळेनुसार गुरुवारी सकाळी ६ वाजता करारवर सहमती केल्या.

फ्रान्समधील ऐतिहासिक व्हर्सायच्या राजशासदात १४ कलमी करारवर सहमती झाल्या. फ्रान्सचे अध्यक्ष इमॅन्युएल मॅक्रॉन यांनीही सोशल मीडियावर व्हिडीओ शेअर केला आहे. या करारानुसार इराणमधील युद्ध समाप्त होईल आणि लेबनॉनमधील संघर्षही संपवण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे. यासोबतच होर्मुझ पुन्हा सुरु करणे आणि अमेरिकेची नौदल नाकेबंदी समाप्त करण्याची चर्चा करण्यात आली आहे. इराणच्या अण्वस्त्रांवर ६० दिवस चर्चा होणार आहे.

दुसरीकडे संतप्त कार्यकर्ते व शेतकऱ्यांच्या निषेध आंदोलनाचा जोर मात्र वाढला आहे. शेतकऱ्यांच्या मागण्याकरिता करण्यात येणाऱ्या या कार्यक्रमाकडे असलेले शासनाचे दुर्लक्ष कायम आहे. यामुळे जिल्हाभर राज्यतील आंदोलनाची तीव्रता वाढल्याचे चित्र आहे. याची धाग थेट राजधानी मुंबईपर्यंत पोहोचली आहे. बुधवारी मध्यरात्री मेहेकर आणि हिंवा आश्रम येथे तलाठी कार्यालय जाळण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. यामुळे प्रशासन हादरले आहे.

दरम्यान आंदोलनाचा वणवा इतर जिल्ह्यातही पसरल्याचे क्रांतिकारी शेतकरी संघटनेच्या वरिष्ठ पदाधिकाऱ्यांनी सांगितले. मराठवाड्यातील पदाधिकाऱ्यांनी आज गुरुवारी मुंबईतील गेट वे ऑफ इंडिया परिसर गाठले. कर्जमाफीच्या आदेशाच्या प्रती आंदोलनकर्त्यांनी फाडून अरबी समुद्रात फेकल्या. त्यानंतर थेट समुद्रात उड्या घेत संताप व्यक्त केला.

कुलाबा पोलीसांनी समुद्रात

मॉस्को दि.१८ (वृत्तसंस्था)- अमेरिका आणि इराणमधील युद्ध नुकतच संपलं आहे. मात्र, रशिया आणि युक्रेनमधील युद्ध पुन्हा एकदा भडकण्याची चिन्ह निर्माण झाले आहेत. कारण आज युक्रेनने रशियाची राजधानी मॉस्कोवर भीषण हल्ला हल्ला केल्याची माहिती समोर आली आहे. युक्रेनने केलेल्या या हल्ल्यात रशियाच्या तेल शुद्धीकरण प्रकल्पांचं मोठं नुकसान झाल्याचं सांगितलं जात आहे. या हल्ल्याचा एक व्हिडीओ देखील समोर आला आहे.

त्यामुळे रशिया पुन्हा युक्रेनला जोरदार प्रत्युत्तर देण्याची शक्यता असून रशिया आणि युक्रेनमधील युद्ध पुन्हा भडकण्याची चिन्ह आहे. दरम्यान, युक्रेनने रशियावर केलेल्या हल्ल्यानंतर युक्रेनचे अध्यक्ष झैलेन्स्की यांनी एक्सवर (ट्विटर) पोस्ट शेअर करत या हल्ल्याचा व्हिडीओ शेअर केला आहे.

युक्रेनने या आठवड्यात मॉस्कोमधील तेल शुद्धीकरण प्रकल्पाला लक्ष्य केलं

आहे. या हल्ल्यानंतर गुरुवारी मॉस्कोमध्ये मोठ्या प्रमाणात काळा धूर आणि आगीच्या ज्वाळा दिसून आल्या आहेत. काही दिवसांपूर्वी रशियाने क्रीव्हर केलेल्या हल्ल्यानंतर आज युक्रेनने केलेल्या या हल्ल्यानंतर झैलेन्स्की यांनी या हल्ल्याचा योग्य प्रत्युत्तर असं म्हटलं आहे. रशियाने क्रीव्हर केलेल्या अलीकडच्या हवाई हल्ल्यांना प्रत्युत्तर म्हणून युक्रेनने हा हल्ला केल्याचं स्पष्टीकरण झैलेन्स्की यांनी दिलं. या आठवड्याच्या सुरुवातीला रशियाने क्रीव्हरमधील काही ठिकाणांवर हल्ले केले होते, त्यामध्ये किमान ११ जण ठार झाले होते. रशियाच्या अधिकाऱ्यांच्या माहितीनुसार विविध क्षेत्रांवरून आलेले किमान ५५५ युक्रेनियन झेन पाडण्यात रोखण्यात आले आहेत, तर मॉस्कोच्या दिशेने येणारे २०० झेन रोखण्यात आले आहेत. तसेच क्रीव्हर केलेल्या सर्व विमानतळांवरून होणारी विमानसेवा पुढील आदेशापर्यंत स्थगित करण्यात आली आहे.

अमेरिका आणि इराण युद्ध संपताच क्रूड ऑईलचे दर कोसळले

नवी दिल्ली दि.१८ (वृत्तसंस्था)- अमेरिका आणि इराण यांच्यातील युद्ध संपलं आहे. अमेरिकेचे अध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प आणि इराणचे अध्यक्ष मसूद पेजेरिसियन यांनी १४ कलमी करारवर स्वाक्षरी केली. या करारचं नाव इस्लामाबाद मेमोरॅंडम ऑफ अंडरस्टॅंडिंग बिटवीन यूएस अँड इस्लामिक रिपब्लिक ऑफ इराण असं नाव देण्यात आलं आहे. या करारवर दोन्ही देशांच्या प्रमुखाना स्वाक्षरी केल्यानं अमेरिका आणि इराण यांच्यातील युद्ध संपलं. यामुळे क्रूड ऑईलच्या दरात मोठी घसरण झाली आहे. ब्रेट क्रूड ऑईलच्या दरात १.५३ टक्क्यांची घसरण झाली असून दर ७८.३३ डॉलर प्रति बॅरलवर पोहोचले आहेत.

जागतिक पेट्रोलच्या दरांच्या नुसार पाकिस्तानातील पेट्रोलची सरासरी किंमत १३०.८२ रुपयांवरून घसरून १२६.८४ रुपयांवर पोहोचले आहेत. चीनमध्ये देखील पेट्रोलचे दर कमी झाले आहेत. चीनमधील पेट्रोलचे दर १३२.८१ रुपयांवरून घसरून १२५.३६ रुपये लीटरवर पोहोचले आहेत. नेपाळमध्ये देखील पेट्रोलच्या दरात घसरण झाली आहे. नेपाळमधील पेट्रोलचा दर १३६.४१ रुपयांवरून घसरून १३५.४७ रुपये लीटरवर आले आहेत.

बांगलादेशातील पेट्रोलचा दर ११२.६८ रुपयांवरून कमी होऊन १११.५१ रुपयांवर आला आहे. तर, भूतानमध्ये पेट्रोलचा दर १०९.७३ रुपयांवर आहे. श्रीलंकेत पेट्रोलचादर १४२ रुपयांवरून कमी होऊन १३९.५८ रुपयांवर आला आहे. म्यानमारमध्ये पेट्रोलचा दर १४०.२० रुपयांवरून कमी होऊन ११८.३७ रुपये लीटर झाले आहेत.

बुलढाणा दि.१८ (प्रतिनिधी)- शेतकरी नेते रविकांत तुपकर यांच्या अन्नत्याग आंदोलनाचा आज १८ जूनला चौथा दिवस उजाडला आहे. संपूर्ण कर्जमुक्ती, पीकविमा आदी मागण्यांसाठी रविकांत तुपकर यांचे अन्नत्याग आंदोलन सुरु असून त्यामुळे त्यांची प्रकृती ढासळली आहे.

बुधवारी दोनदा करण्यात आलेल्या तपासणीत साखरेची पातळी सामान्य पातळीपेक्षा खूप कमी झाल्याने अशाकणणा, तीव्र डोकेदुखी, चक्कर येणे आदी लक्षणे आहेत. पुढील काही तास अन्नत्याग आंदोलन सुरुच ठेवले तर "हायपोग्लोसोमिया" होऊ शकतो असे वैद्यकीय तज्ञांचे म्हणणे आहे. त्यांनी अन्नत्याग मागे घेणे आवश्यक असल्याचे मत त्यांनी दिले. प्रशासनाच्या वतीने बुलढाणा एसडीओ, तहसीलदार आणि टाणेदार यांनी तुपकरांना आंदोलन मागे घेण्याची विनंती केली. मात्र अन्नत्याग वर अटळ असल्याने तुपकरांनी आज चौथ्या दिवशीही आंदोलन सुरुच ठेवले.

रविकांत तुपकरांचे आंदोलन: समर्थकांकडून मेहेकरात तलाठी कार्यालये जाळण्याचा प्रयत्न

उतरलेल्या कार्यकर्त्यांना बाहेर काढण्याचा प्रयत्न केला असता पोलीस आणि आंदोलनकर्त्यांमध्ये झटापट झाली. क्रांतिकारी शेतकरी संघटनेचे प्रदेशाध्यक्ष राजीव कसबे, युवा प्रदेशाध्यक्ष लक्ष्मण मोरे, राज्य समन्वयक सविन पांडुळे, मराठवाडा अध्यक्ष गजानन कावरेखे, हिंगोली जिल्हाध्यक्ष नामदेव पतंगे, सांगली संपर्क प्रमुख अजित गडमटे, सतीश इंदोळे, राहुल वानखेडे, कळमेनुरी तालुकाध्यक्ष चैतन्य चव्हाण आणि रमेश जाधव यांना पोलीसांनी ताब्यात घेऊन कुलाबा पोलीस ठाणे येथे नेण्यात आले. वाशिममध्ये अकोला हॅदराबाद राष्ट्रीय महामार्गावर टायर जाळून शेतकऱ्यांनी निदर्शने केली.

महावितरण कार्यालयासमोर देखील आग लावण्याचा प्रयत्न करण्यात आला. जळगाव जिल्ह्यातील जामनेर तालुक्यातील फत्तेपूर येथे शेतकरी आंदोलकांनी महाराष्ट्र शासनाची टाटा सुमो गाडी पेटवून दिल्याचा व्हिडीओ व्हायर होत आहे.

मुंबई दि.१८ (प्रतिनिधी)- शिंदे गटाचे नेते आणि खासदार नरेश म्हस्के यांनी आज घेतलेल्या पत्रकार परिषदेत ठाकरे गट आणि खासदार संजय राऊत यांच्यावर अत्यंत शोलक्या शब्दांत आणि बोचरी टीका केली आहे. संजय राऊत हे काँग्रेसचे दलाल असून भविष्यात ठाकरे गट काँग्रेसमध्ये विलीन होईल, असा दावा नरेश म्हस्के यांनी केलाय. तसेच ठाकरे गटाचे सध्या सहा खासदार फुटले असून, उरलेले खासदारीही लवकरच फुटतील असे नरेश म्हस्के म्हणालेत.

नरेश म्हस्के म्हणाले की, "ठाकरे गटाच्या सहा खासदारांनी पक्षाने बजावलेला व्हीप धुडकावून लावत एकप्रकारे संजय राऊत यांचे थांबाडच फोडले आहे. उद्धव ठाकरे हे सध्या काँग्रेसशी शय्यासोबत करत असून, ते स्वतःचा पक्ष संपवून केवळ काँग्रेस वाढवण्याचे काम करत आहेत."

नरेश म्हस्के यांनी संजय राऊत यांच्यावर थेट वैयक्तिक हल्ला चढवत त्यांना काँग्रेसचे दलाल असं बोधले. "संजय राऊत नावाचा दिवा आता पूर्णपणे विझत चालला आहे; आणि दिवा विझण्यापूर्वी जशी जास्त फडफड होते, तशीच फडफड सध्या राऊत यांची सुरु आहे," असा टोला म्हस्के यांनी लगावला.

ठाकरे गट काँग्रेसमध्ये विलीन होणार; नरेश म्हस्के यांचा दावा

आता सर्वोच्च न्यायालयानेच पुढाकार घ्यावा, ठाकरे गटातील दुसऱ्या फुटीमुळे संभ्रम; घटनातज्ज्ञ अनंत कळसेंनी दिली माहिती

मुंबई दि.१८ (प्रतिनिधी)- महाराष्ट्राच्या राजकारणात पुन्हा एकदा मोठी उलथापालथ होत आहे. उद्धव ठाकरेच्या शिवसेनेतील नऊ खासदारांपैकी सहा खासदार हे बंडखोरी करून वेगळा गट स्थापन करणार असल्याचा दावा केला जात आहे. बंडखोर खासदारांपैकी कुणीही अद्याप यावर अधिकृत प्रतिक्रिया दिलेली नाही. दरम्यान शिवसेनेकडून (ठाकरे) सर्व खासदारांना व्हीप बजावला गेला आहे. या व्हीपला उत्तर न दिल्यास अपात्रतेची कारवाई करण्याचा इशारा पक्षाने दिला आहे. पक्षात बंदी कायदा आणि वेगळा गट स्थापन करण्याबाबत कायदेशीर तरतूद काय आहे, याबाबत महाराष्ट्र विधिमंडळाचे निवृत्त प्रधान सचिव अनंत कळसे यांनी माहिती दिली आहे.

अनंत कळसे यांनी भारतीय राज्यघटनेतील दहावी सूची आणि पक्षात बंदी कायदाबाबत सिव्स्तर माहिती दिली. १९८५ साली माजी पंतप्रधान राजीव गांधी यांनी ५२ व्या घटनादुरुस्तीद्वारे पक्षांतर बंदी करणाऱ्यासाठी सदर कायदा केला होता. निवडून आलेल्या सदस्यांचे पक्षांतर होणे हे संसदीय लोकशाहीसाठी घातक असल्यामुळे सदर कायदा करण्यात

आला होता. दिवंगत यशवंतराव चव्हाण यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमल्यानंतर या समितीच्या अहवालावर आधारित हा कायदा करण्यात आला असल्याचे कळसे यांनी सांगितले.

२००३ साली माजी पंतप्रधान अटल बिहारी वाजपेयी यांनी या कायद्यात दुरुस्ती करून ९१ व्या घटनादुरुस्तीद्वारे एक तृतीयांश सदर कायदा टाकली. त्यामुळे सदर कायदा आणखी कडक झाला. आता एकूण संसदीय सदस्यांच्या दोन-तृतीयांश सदस्यांनी वेगळा गट स्थापन केला तरच त्यांच्यावरील अपात्रतेची कारवाई टळते.

अनंत कळसे यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, सदर कायद्यात आता विलीनीकरणार्थी तरतूद बाकी आहे. पण यामध्ये मोठी प्रक्रिया आहे. विलीनीकरणसाठी पक्षात उभी फूट असणे आवश्यक असते. संसदीय पक्ष आणि मूळ राजकीय पक्षातही तशी फूट पडणे आवश्यक असते. कायद्यातील पर्या ४ नुसार फक्त खासदारांनी दुसऱ्या पक्षात विलीन होणे अपेक्षित नाही. खासदारांबरोबर त्यांच्या पक्षातील पदाधिकाऱ्यांनीही विलीन होणे गरजेचे आहे असे कळसे म्हणाले.

अनेक राज्यांत मुसळधार पावसाचा इशारा, तर मध्य आणि दक्षिण भारतात उष्णतेची लाट

नवी दिल्ली दि.१८ (वृत्तसंस्था)- एकीकडे मान्सून खोळंबला असतानाच सध्या देशात दोन वेगवेगळ्या प्रकारचे हवामान दिसून येत आहे. एकीकडे नैऋत्य मान्सून पूर्व आणि ईशान्य भारताच्या दिशेने वेगाने आगेकूच करत आहे. तर दुसरीकडे मध्य आणि दक्षिण भारतातील बहुतांश भागात भीषण उन्हाळा आणि लू चा प्रकोप दिसून येत आहे. यादरम्यान, भारतीय हवामान खात्याने मुसळधार पाऊस, वादळ आणि उष्णतेच्या लाटेबाबत अनेक राज्यांना इशारा दिला आहे.

हवामान खात्याने दिलेल्या माहितीनुसार मान्सूनची उत्तर सीमा सध्या हरनाई, सोलापूर, हैदराबाद आणि रांची येथून जात आहे. येत्या चार पाच दिवसांमध्ये मान्सूनच्या तेलंगाणा, ओडिशा, झारखंड, बिहार आणि छत्तीसगडच्या उर्वरित भागातून आगेकूच करण्यासाठी अनुकूल परिस्थिती निर्माण झालेली आहे. ईशान्य भारतात २४ जूनपर्यंत मोठ्या प्रमाणावर पर्जन्यवृष्टी होण्याची शक्यता वर्तवण्यात येत आहे. अरुणाचल प्रदेश, आसाम, मेघालय, नागालँड, मणिपूर, मिझोरम आणि त्रिपुरा येथे मुसळधार पाऊस पडण्याची शक्यता आहे. तर उपहिमालय क्षेत्र, पश्चिम बंगाल, सिक्किम, आसाम आणि मेघालयमध्ये कुठे कुठे मुसळधार पाऊस पडण्याची शक्यता आहे. दरम्यान, गेल्या २४ तासांत गुजरात, तामिळनाडू आणि केरळाच्या अनेक भागांत १२ ते २० सेंटीमीटरपर्यंत पर्जन्यवृष्टीची नोंद झाली आहे. तर जम्मू काश्मीर, हिमाचल प्रदेश आणि झारखंडमध्ये १४० किमी प्रतितास वेगाचा वाऱ्यांसह पाऊस पडला आहे. दुसरीकडे विदर्भ आणि तेलंगाणामध्ये २० जूनपर्यंत भीषण उष्णतेच्या लाटेची स्थिती कायम राहण्याची शक्यता आहे.

कर्नाटक विधानपरिषदेच्या निवडणुकीत काँग्रेसला ७ तर भाजपला २ जागा

बंगळूर दि.१८ (वृत्तसंस्था)- कर्नाटक विधान परिषदेच्या ७ जागांसाठी गुरुवारी मतदान पार पडले. याचे निकाल आता समोर आले आहेत. या निवडणुकीत मुख्यमंत्री डी.के शिवकुमार यांच्या नेतृत्वात काँग्रेसने ५ जागा जिंकल्या आहेत. संख्याबळानुसार काँग्रेसचे ४ उमेदवारांचा विजय निश्चित होता. परंतु एका अतिरिक्त जागेवर पक्षाने उमेदवार उतरवला. तो उमेदवारही निवडून आणण्यात काँग्रेसला यश आले आहे. या निवडणुकीत भाजपाने २ जागांवर विजय मिळवला आहे.

या निवडणुकीत सर्व २२२ आमदारांनी मतदान केले. त्यात डी.के शिवकुमार यांनी भाजपाला धक्का देत पक्षाच्या २

आमदारांकडून क्रॉस व्होटिंग करून काँग्रेसला ५ मतदान देण्याची खेळी केली. संख्याकाळा ५ वाजता मतमोजणीला सुरुवात झाली होती. त्यात काँग्रेसकडून थिप्पन्नप्पा कामकनूर, पी.बी मोहन, बी.के हरिप्रसाद, शिवशा बी.एस. आणि विनय कार्तिक प्रकाश आणि भाजपाकडून लिंगराज पाटील, रघु आर सोबत जनता दलाकडून के. गोविंदराजु निवडणुकीत उभे होते. यावेळी पत्रकारांशी बोलताना भाजपा आमदार एस. टी. सोमशेखर यांनी आपण काँग्रेस पक्षाला मतदान केल्याचे कबूल केले. आपल्या मतदारसंघाच्या विकासाच्या हितासाठी आपण काँग्रेस पक्षाला मतदान केल्याचे त्यांनी सांगितले.

सोमशेखर म्हणाले की, मी माझ्या मतदारसंघाचा विकास सुनिश्चित करण्यासाठी काँग्रेसला मतदान केले. कोणत्या पक्षाच्या उमेदवाराला पाठिंब्या घ्यायचा हे मी सुरुवातीला ठरवले नव्हते. महत्त्वाचे हे आहे की तुमच्याशी कोण संपर्क साधते. भाजपा किंवा जनता दल(एस) यापैकी कोणीही माझा पाठिंब्या मागितला नाही. मुख्यमंत्री डी. के. शिवकुमार यांनी काल मला फोन करून एका रिसॉर्टमधील बैठकीसाठी आमंत्रित केले, ज्याला मी उपस्थित राहिलो असे त्यांनी उघडपणे सांगितले. विधान परिषदेच्या सात सदस्यांचा कार्यकाळ ३० जून रोजी संपत असल्याने ही निवडणूक घेण्यात आली.

संजय राऊत यांनी प्रसारमाध्यमांशी बोलताना विरोधाकांवर जोरदार हल्लाबोल केला. ते म्हणाले की, "पक्षाशी गद्दारी करणाऱ्यांना आणि शिवसेना संपवण्याची भाषा करणाऱ्यांना त्यांची जागा दाखवण्याची वेळ आली आहे. आम्ही तुडुवा' सुरु करणार," असा आक्रमक इशारा शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) गटाचे नेते, खासदार संजय राऊत यांनी दिला आहे. राऊत यांच्या या नव्या विधानामुळे राज्यातील राजकीय वातावरण पुन्हा एकदा तापण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे.

संजय राऊत यांनी प्रसारमाध्यमांशी बोलताना विरोधाकांवर जोरदार हल्लाबोल केला. ते म्हणाले की, "पक्षाशी गद्दारी करणाऱ्यांना आणि शिवसेना संपवण्याची भाषा करणाऱ्यांना त्यांची जागा दाखवण्याची वेळ आली आहे. आम्ही तुडुवा' सुरु करणार," असा आक्रमक इशारा शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) गटाचे नेते, खासदार संजय राऊत यांनी दिला आहे. राऊत यांच्या या नव्या विधानामुळे राज्यातील राजकीय वातावरण पुन्हा एकदा तापण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे.

संजय राऊत यांनी प्रसारमाध्यमांशी बोलताना विरोधाकांवर जोरदार हल्लाबोल केला. ते म्हणाले की, "पक्षाशी गद्दारी करणाऱ्यांना आणि शिवसेना संपवण्याची भाषा करणाऱ्यांना त्यांची जागा दाखवण्याची वेळ आली आहे. आम्ही तुडुवा' सुरु करणार," असा आक्रमक इशारा शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) गटाचे नेते, खासदार संजय राऊत यांनी दिला आहे. राऊत यांच्या या नव्या विधानामुळे राज्यातील राजकीय वातावरण पुन्हा एकदा तापण्याची शक्यता निर्माण झाली आहे.

त्रासदायक ‘विश्रांती’

अमेरिका आणि इराण यांनी काही दिवसांसाठी युद्धविश्रांती घेण्याची ही काही पहिली वेळ नाही. १०७ दिवसांच्या युद्धकाळात यापूर्वी दोनदा अशी युद्धविश्रांती जाहीर केली गेली आहे. एप्रिल आणि मेच्या पहिल्या आठवड्यात. या दोन्ही वेळी ही विश्रांती चार दिवसही टिकली नाही.

इराण-अमेरिकेतला संघर्ष साधारण दोन महिन्यांसाठी थांबवण्याचा निर्णय दोन्ही देशांनी घेतला असला, तरी या दोन्ही देशांसह जगातल्या कुठल्याच देशांच्या नागरिकांचा त्यावर विश्वास नाही. विश्वास न बसण्याला प्रामुख्याने कारणीभूत अमेरिकेचे राष्ट्रध्यक्ष डोनाल्ड ट्रम्प आणि दुसरे इस्त्रायलचे पंतप्रधान बेंजामिन नेतान्याहू. अमेरिका आणि इराण यांनी काही दिवसांसाठी युद्धविश्रांती घेण्याची ही काही पहिली वेळ नाही. १०७ दिवसांच्या युद्धकाळात यापूर्वी दोनदा अशी युद्धविश्रांती जाहीर केली गेली आहे. एप्रिल आणि मेच्या पहिल्या आठवड्यात. या दोन्ही वेळी ही विश्रांती चार दिवसही टिकली नाही. पहिल्या वेळी अमेरिका आणि इराणने प्रामाणिकपणा दाखवला नाही म्हणून आणि दुसऱ्यांदा नेतान्याहू यांनी लेबनॉनवर हल्ला केला म्हणून. यावेळी ट्रम्प आणि इराण या दोघांनीही शांतता करार करण्यास सहमती दर्शवून त्यावर सह्याही केल्या असल्या तरी अंतिम करार शुक्रवारी जिनेव्हामध्ये व्हायचा आहे. शांतता करार करण्यास इराण ज्या कारणासाठी तयार झाला, त्यातली काही कलमं आम्ही कबूल केलेली नाहीत ; आमची त्यांना मान्यता नाही, असं म्हणायला ट्रम्प यांनी दुसऱ्याच दिवशी सुरुवात केली आहे. त्यामुळे, प्रत्यक्ष शांतता करारावर सह्या होत नाहीत, तोपर्यंत त्यावर विश्वास ठेवणं कोणासाठीही जडच असणार आहे. पुन्हा करार झाल्यानंतरही त्यातली कलमं दोघेही पाळतीलच, याची शाश्वती नाही. कारण दोन्ही देशातल्या याबाबतच्या भावना अत्यंत तीव्र आहेत. इराणमध्ये तर शांतता कराराच्या कल्पनेला कट्टरवाद्यांनी त्याच दिवशी उघड विरोध सुरू केला. ट्रम्प यांच्या हाती काहीच लागलं नाही, उलट इराणला द्यायची नुकसान भरपाई अंगावर आली, तर अमेरिकेत ट्रम्प यांची खैर नाही. मध्यावधी निवडणुकांच्या तोंडावर ट्रम्प यांना ते परवडणार नाही. त्यामुळे, युद्ध थांबणार असेल आणि पश्चिम आशियात शांतता प्रस्थापित होणार असेल, तर त्यासारखं समाधान नाही. पण, नुसत्या कागदावरच्या कराराने हे सम थापान मिळण्याची शक्यताही नाही. त्यासाठी दोन्ही बाजूंनी प्रामाणिकपणे प्रयत्न झाले पाहिजेत. कतार आणि पाकिस्तान या दोघांनाही या शांतता कराराचं श्रेय मिळवायचं असेल, तर यानंतरच खरे कष्ट उपसावे लागणार आहेत. युद्धविश्रांतीतले ’किंतु- परंतु’ जितके कमी होतील, तितकी या कराराच्या अंमलबजावणीची शक्यता वाढेल!

भारत आणि भारतासारख्या अन्य देशांच्यादृष्टीने होम ुद्घाची सामुद्रधुनी जलवाहतुकीला पूर्वीसारखी खुली होणं सगळ्यात जास्त महत्त्वाचं आहे. कारण, भारतासाठी ऊर्जा साधनांची बहुतेक सगळी आयात या सामुद्रधुनीतूनच होते. अमेरिका आणि इराण हे दोन्ही भारताचे मित्र देश, इस्त्रायलशी खास दोस्ती आणि आखातातील अरब देशांशी निकटचे सांस्कृतिक- व्यापारी संबंध असूनही गेल्या १०७ दिवसांत भारताची चांगलीच कोंडी झाली, हे कुणाला नाकारता येणार नाही. गेल्या आठवड्यात तर भारताच्या तीन जहाजांवर अमेरिकेकडूनच हल्ले झाले! अगदी या घडीलाही भारताची १२३ इंधनवाहू जहाजं त्यावरच्या ३२५ कर्मचाऱ्यांसह सामुद्रधुनीत वाईट पद्धतीने अडकलेली आहेत. आपलं इंधन अवलंबित्व किती घातक आहे ; आणि ते कोण्या एक-दोन देशांच्या भरवशावर ठेवणं आत्मघात आहे, याचा साक्षात्कार या युद्ध काळात भारताला झाला, ही सगळ्यात चांगली गोष्ट आहे. शिक्षित-बेभरवशी ट्रम्प, निर्नायकी इराण किंवा आपम तलबी नेतान्याहू यांच्या नादी न लागता पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी गेल्या तीन महिन्यांत इंधन पुरवठ्याचे वेगवेगळे मार्ग शोधायला सुरुवात केली, ही भारताच्या दृष्टीने भविष्यासाठी सर्वाधिक दिलासादायक बाब आहे. ६० दिवसांची युद्धविश्रांती खरोखर अमलात आलीच, तर पुन्हा या पेचात न अडकण्यासाठी ज्या उपाययोजनांचा विचार केला आहे, पर्यायी व्यवस्था उभारण्याचा प्रयत्न आहे, त्याची व्यवहार्यता तपासून बघता येईल. पुढची बेगमीही कराता येईल. ऐन खरिपाच्या तोंडावर युरिया, डीएपी, एनपीके आणि तत्सम खतांचा प्रश्न चिंतेचा झाला होता. युद्धविश्रांतीची बातमी येताच आंतरराष्ट्रीय बाजारातील युरियाचे भाव उतरले आहेत. नैसर्गिक वायूचा पुरवठा सुरळीत झाला, तर काही खतांचं उत्पादनही भारतात लगेच सुरू होण्याची शक्यता आहे. इथल्या शेतकऱ्यांना तो मोठाच दिलासा असेल. त्यादृष्टीनेही अमेरिका – इराण संघर्षात ’शांतीदूत’ म्हणून जे देश पुढे आले आहेत, त्या पाकिस्तान वा कतारचं हे खरं रूप नाही. जगाच्या लेखी त्यांना तशी किंमतही नाही. पण, ट्रम्प यानिमित्ताने त्यांचे महत्त्व कसे वाढवत आहेत, याची गंभीर नोंद भारताला घ्यावीच लागेल.

युद्ध सुरू झालं, तेव्हा ट्रम्प भलतेच गुर्मीत होते. ते कोणाचं ऐकून घेण्याच्या स्थितीत नव्हते. ट्रम्प आणि नेतान्याहू एक बाजूला होते. १०७ दिवसांनंतर परिस्थितीत अगदी १८० अंशांनी नाही ; तरी १०७ अंशांनी नक्कीच फरक पडला आहे. ट्रम्प आणि नेतान्याहू यांचं तसं सख्य राहिलेलं नाही. किंबहुना ट्रम्प यांच्या शांती प्रयत्नात नेतान्याहूच खोडा ठरताहेत म्हणून ट्रम्प यांनी त्यांच्यावरही तोंडसुख घेऊन झालं आहे. इस्त्रायलचे संरक्षण मंत्री इतामार बेन-नविर यांनी परवाच ’आमचा या कराराशी काही संबंध नाही’ असं सांगून लागलीच हात झटकले आहेत. दक्षिण लेबनॉन, गाझा आणि सिरीयाचा जो भाग युद्धकाळात बळकावला, तिथून आम्ही अजिबात मागे हटणार नाही, हेही त्यांनी जाहीर करून टाकलं आहे. या शांती कराराची घोषणा होण्यापूर्वी काही तास इस्त्रायलने बैरुतवर हल्ला केलाच आहे! इराणचा अणू कार्यक्र्म, त्यांची क्षेपणास्त्र निर्मिती, अरब देशांना असलेला इराणचा धोका, तिथल्या राजवटीतला बदल-यातल्या कुठल्याच मुद्द्यावर स्पष्टीकरण न घेता हा शांती करार का ? असा त्यांचा प्रश्न आहे. थोडक्यात, ही युद्धविश्रांती सोपी नाही. बरीच त्रासाची आहे. अशांततेचा कुठला बॉम्ब कधी फुटेल, हे सांगता येणार नाही. जे घडेल, ते पाहण्याखेरीज कोणाकडेच काही उपाय नाही, हे खरं.

समीक्षेची नाट्य दडपण रजनी

‘समीक्षेची नाट्य दडपण रजनी’

‘समीक्षेची नाट्य दडपण रजनी’

मराठी माणूस हा जन्मत:च नाट्यप्रेमी असतो किंबहुना जो नाट्यप्रेमी नाही तो मराठीच नाही असं म्हटलं जातं. या वाक्याचा उत्तरार्ध जर खरा असेल तर, मी पंधरा वर्षांचा होईपर्यंत अमराठी होतो. मग हवूहळू मी वर्षाला एकदा चर्चच्या सणानिमित्त आमच्या वसईतील गावात आलेलं मुंबईचं नाटक पाहणारा गावकुसाबाहेरचा मराठी झालो. तिथून सुरुवात करून, व्हाया एकांकिका स्पर्धा, स्वस्तात बघायला मिळणाऱ्या राज्य नाट्य स्पर्धा ते महिन्याला तीन-चार व्यावसायिक, प्रायोगिक नाटकं पाहणारा अभिजात मराठी माणूस व्हायला मला दहा-पंधरा वर्षे लागली.

अनेक बरीवाईट नाटकं पाहिल्यामुळे एकदाचा माझ्या डोमिसाईल सर्टिफिकेटवर मराठी असल्याचा शिक्षा बसला आणि मी नाटकातलं फारसं काही कळत नसतानाही कोणत्याही नाटकावर पाहून किंवा न पाहता सुद्धा माझ्या मतांची फिंक टाकायला मुखत्यार झालो. ’कुठल्याही गोष्टींवर बेकाम आणि बेलगाम शेरबाजी करता येणे’ हे देखील मराठीपणाचे व्यवच्छेदक की काय म्हणतात तसे लक्षण असल्याने, ही आजच्या मराठी मीडियाच्या जगात, माझ्या मराठीपणाचा मिळालेली ब्लू टिक किंवा सिल्वर बटन म्हणता येईल.

आज तिकितालय, रंगभूमी अशी ऑनलाईन तिकिटे बुक करणारी विविध मोबाईल ऍप आलेली असली आणि फोन करून तिकिटे बुक करण्याची देखील सोय असली तरी दृषपेस्टमध्ये कोलगेटला, मिनरल वॉटरमध्ये बिस्लेनेला आणि पापडांत लिज्जतला जी इज्जत आहे तीच इज्जत आजही तिकीट बुकिंगच्या क्षेत्रात ’बुक माय शो’ला आहे. त्यामुळे ’बुक माय शो’ वर नाटकाची तिकीट विक्री सुरू झाली की दूर उपनगरातील मंडळी त्यावर उडी घेतात आणि तिकीट मिळताच आयपीएलच्या फायनल मॅचचं तिकीट मिळाल्यागत आपल्या तिकिटाचा स्क्रिनशॉट सोशल मीडियावर टाकून ’मी नाटकाला जातोय, कोण कोण येणंय?’ अशी शायनिंग मारून घेतात. नाटक प्रेमी असणे आणि आपण नाटक प्रेमी म्हणजेच अभिजन आहेत असे दाखवणे हेही मराठी आणि बंगाली लोकांचे वैशिष्ट आहे.

जेवणाचा पहिला घास घेण्याआधी त्याचा फोटो घेऊन सोशल मीडियावर टाकणाऱ्या तथाकथित अभिजात मराठी जनांसाठी आपली छोट्यात छोटी अचिव्हमेंट मिरवणे आणि त्यायोगे इतरांना खिजवणे हे न्यू नॉर्मल आहे. थिएटरमधील सुरुवातीच्या रांगांची तिकिटे ’बुक माय शो’ वर मिळत नाहीत. त्यामुळे नाटकाला आल्यावर ’बुक माय शो’वरून तिकिटं बुक केलेल्यांनी थिएटरच्या तिकीट विंडोवर तिकिटं घेऊन पहिल्या रांगांत बसलेल्या प्रेक्षकांवर जळणे हादेखील न्यू नॉर्मलचाच भाग आहे.

नाटकाच्या तिकिटाचा फोटो व्हाट्सअप, फेसबुक, इंस्टाग्राम अशा यच्चयावत सोशल मीडिया ऍप्सच्या स्टेटसवर लावणे ही पहिली पायरी, थिएटरला पोहोचल्यावर नाटकांच्या पोस्टरसमोर सेल्फी घेऊन स्टेटसला लावणे ही दुसरी पायरी, भरलेल्या थिएटरम ध्ये आपला सेल्फी घेणे ही तिसरी पायरी, नाटक सुरू असताना त्याचे फोटो किंवा गुपचूप छोट्या व्हिडीओ क्लिप बनवून पोस्ट करणे ही चौथी पायरी आणि नाटक संपल्यावर ग्रीन रूम मध्ये जाऊन कलाकारांसोबत सेल्फी घेऊन पोस्ट करणे ही पाचवी पायरी अशा प्रकारे मराठी माणूस केवळ नाटक पाहत नाही तर आपण नाटक पाहिलं हे आणि अभिरूचीच्या बाबतीत आम्ही तुमच्यापेक्षा एक पायरी वर आहत

हे लोकांनाही दाखवतो! असं म्हणतात की, मराठी नाटकं माऊथ पब्लिसिटीवर चालतात. कारण मराठी माणसाला नाटक पाहण्यापेक्षा ’मी अमुक अमुक नाटक पाहिलंइव्हे जेगाला ओरडून सांगण्यात जास्त इंटरेस्ट असतो.

तरीही प्रेक्षकांचा असा एक वर्ग आहे जो कोणतं नाटक पाहायचं? एखादं नाटक पाहायचं की नाही ? हे वर्तमानपत्रात येणारी अडीच तासांच्या नाटकाची समीक्षा अडीच मिनितांत वाचून (बऱ्याचदा तर त्या समीक्षेचे शेवटचे दोन परिच्छेद काही सेकंदांत वाचून) ठरवतो. आपण लिहिलेलं समीक्षण वाचून प्रेक्षक नाटक पाहण्याचा निर्णय घेतात या समजुतीने अनेक समीक्षक स्वतःला मराठी रंगभूमीचे तारणहार समजू लागल्याला तसा बराच काळ लोटलाय. रंगभूमी नावाचा हा गोवर्धन आपल्याच समीक्षेच्या करंगाळीवर टिकला असल्याची त्यांची भावनाही तशी जुनीच आहे. सेक्रेड गेम्स वेबसिरीज मधल्या गणेश गायतोंडे प्रमाणे ते स्वतःशीच बोलू लागतात ’कमी कमी लगता हे कि अपुनीच भगवान है!’

मात्र, कोरोनॉतर मराठी वृत्तपत्रांचा खालावलेला खप, त्यामुळे कमी झालेली साप्ताहिक पुरवण्यांची पानं आणि वृत्तपत्रात उरल्या-सुरल्या जागेवर जाहिरातींनी केलेलं अतिक्रमण यामुळे नाटकाच्या समीक्षेला मिळणारा एफएसआय आपोआपच कमी झाला आहे. हल्ली तर मराठी पेपरवाले नाटक समीक्षेसाठी जागाच मुळात साडेतीनशे-चारशे शब्द इतकी तुटपुंजी देतात. त्यामुळे समीक्षेची अवस्था मुंबाभाईंच्या हॉस्पेल रूम प्रमाणे ’शु्रु होते ही खराम हो गया’ अशी झालेली आहे. तरीही मुरारबाजींच्या तडफफेने इंच इंच लढवू म्हणत जमेल तितकी विस्तृत समीक्षा लिहिणारे समीक्षक कौतुकास पात्र आहेत.

मराठी नाटक दिवाणखान्यात आणि मराठी समीक्षा एका चाकोरीत अडकून पडली आहे. त्या चाकोरीप्रम णे, समीक्षेच्या सुरुवातीच्या परिच्छेदात समीक्षकाला आपल्या आकलनाचे तारे तोडणे कंपलसरीच असतं. त्यामुळे नाटकाचा लेखक, दिग्दर्शक, कलाकार यांनाही टाऊक नसलेला नाटकाचा अन्वयार्थ आपल्याला समीक्षकांच्या लेखणीतून वाचावयास मिळतो. बऱ्याचदा या परिच्छेदानंतर निर्माता, लेखक, दिग्दर्शक, कलाकार, तंत्रज्ञ ह्यांची नावे आणि प्रत्येकाविषयी एक ओळ लिहिल्यावर नाटकाविषयी वार काही लिहायला जागाच उरत नाही.

धाडसी प्रयोग हा मराठी समीक्षकांचा समीक्षेत वापरावयाचा लाडका शब्दप्रयोग आहे. नाटकाचा विषयच डोक्यावरून गेला. नाटक समजलं नाही. कथा कुठे चाललीय ते कळत नाही. एखाद्या पात्राचं, प्रवेशाचं प्रयोजन काय ? नाटकात नाववाले कलाकार आहेत पण ते काय करताहेत हेच कळत नाही. अशा वेळी समीक्षकांच्या मदतीस येणारे हुकमी शब्द म्हणजे धाडसी प्रयोग. जसा कॉम्प्युटर हॅंग झाल्यावर आपण Ctrl+Alt+Del दाबून रिस्टार्ट करतो त्याच प्रमाणे नाटक पाहताना आणि नाटकावर लिहिताना समीक्षकाचं डोकं हॅंग झाल्यावर तो लिहितो धाडसी प्रयोग! या शब्दांचा अर्थ इतकाच कि, ’मला काहीही कळलेलं नाहीये. प्रेक्षकांना काही कळणार नाही कारण त्यांची तितकी लेव्हलच नाहीये. कदाचित दिग्दर्शकाला काहीतर कळलं असावं! ज्याने त्याने आपापल्या रिस्कर नाटक पाहावं!

असाच समीक्षकांचा दुसरा लाडका शब्दप्रयोग म्हणजे काही प्रसंगात नाटकाची गती मंदावते. ही खतर नाटकाला सभ्य शब्दांत दिलेली शिबीच आहे. अरे, हिंमत असेल तर स्पष्ट लिहा की, नाटक

सोशल मीडिया: एकमेकांना संदेश पाठवण्याची सोय

(१९ जून : सोशल

मीडिया- समाज माध्यमे विशेष.)

इंटरनेटवर उपलब्ध असणारा, विविध व्यक्तींशी संपर्क साधू देणारा व ते जपू देणारा मंच म्हणजे सोशल नेटवर्क सेवा होय. सोशल नेटवर्क अथवा सामाजिक जाळे म्हणजे असे गट जथे समान विचारांची, सारख्या आवडीनिवडीची माणसे एकत्र येतात. या संज्ञेत जरी प्रत्यक्ष भेट अथवा शेट संवाद अपेक्षित असला, तरी ही संज्ञा इंटरनेटवरील सेवेसही लागू पडते. ही सेवा मुख्यतः इंटरनेटवरील विविध संकेतस्थळांच्या मार्फत पुरवली जाते. अशा संकेतस्थळाना सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळे असे म्हणतात. सोशल नेटवर्किंग व सोशल नेटवर्क या व्याख्या अनेकदा समानार्थी वापरल्या जातात. परंतु नेटवर्किंग या शब्दात अनोळखी व्यक्तींशी देखील नाते जोडणे अपेक्षित आहे ; तर सोशल नेटवर्क या शब्दाचा अर्थ व्यापक असून त्यात खऱ्या आनुष्यातील ओळखीच्या लोकांशी देखील इंटरनेटवर नाते जोडणे अपेक्षित असते. सुमारे २०० वर्षांपूर्वी पृथ्वीतलावर जेवढे लोक नव्हते, तेवढे आज एका फेसबुक नायक सोशल नेटवर्कवर आहेत. लोक भाषा, सीमा सर्व विसरून एकमेकांशी जोडण्याच्या भावनेने सोशल नेटवर्कचा भाग होतात. काही लोक हे जुन्या मित्र-मैत्रिणींच्या संपर्कात राहण्यासाठी सोशल नेटवर्कवर येतात.

काही तज्ज्ञांचे असे म्हणणे आहे, की सिक्सडिग्रीज. कॉर्म हे पहिले सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळ आहे. हे संकेतस्थळ इ.स.१९९७ साली सुरू झाले. सर्वप्रथम येथे सदस्यांना प्रोफाइल- माहिती पान उघडण्याची व मित्रमंडळ तयार करण्यास मुभा दिली. त्यानंतर सन १९९८ साली मित्रमंडळ सूची शोधण्याची मुभा दिली. मात्र या संकेतस्थळाला फारशी प्रसिद्धी मिळाली नाही. परंतु या संकेतस्थळच्या निर्मितीआधी देखील या प्रकारचा ऑनलाईन संवाद अथवा देवाण-घेवाण घडत असे. प्रोफाइल व संवाद साधणे हे जरी या सेवेचे मूळ उद्दिष्ट असले, तरी सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळांची सुरुवात वेगवेगळ्या हेतूंनी झाली. उदा- सायबर्लॅंड हा कोरियन परिसंवाद मंच होता. स्कायरॉक ही सुरुवातीला फ्रेंच ब्लॉगिंग सेवा होती. सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळांवरील प्रत्येक सदस्याला आपल्या माहितीची काही प्रमाणात गुप्तता राखता येते. मात्र यांवर मर्यादा आहेत. उदा- फेसबुकवरील सदस्याने एखादे ऑप्लिकेशन वापरायच्या आधी एक सूचना येते. त्या सूचनेनुसार त्या सदस्याची माहिती व फोटो वापरण्याची

कंटाळवाणं आहे. पण नाही! समीक्षक कधीच सरळ बोलत नाही. नाटक सुरू असताना प्रेक्षक झोपतात, घोरतात हे आजूबाजूला दिसणारे सत्य तो सांगत नाही. इंटरव्हलला माझ्या शेजारचे दोन जण बाहेर गेले, ते परत आलेच नाहीत हे असं सोप्या भाषेत सांगण्याऐवजी तो लिहितो: काही ठिकाणी गती मंदावते.

काही समीक्षा वाचताना वाटतं, हा नाटकाचा रिह्यू आहे की पीएचडीचा थीसिस? आश्याची वानवा असलेले पोकळ शब्दांचे फुगे. उत्तर- आधुनिकतेच्या छटांनी नटलेलं, अस्तित्ववादी प्रश्नांना भिडणारं, कोरोनोपरी आयुष्यातील ताण्याबाण्यांना धीटपणे सामोरे जाणारं, मळलेल्या चाकोरीतून जाण्याचं नाकारणारं' हे परीक्षण वाचणाऱ्या आपल्यासारख्या सामान्य माणसाला पश्न पडतो की, ’भाऊ, बाकी सगळं ठीक आहे. पण मला एक सांग, तिकीट काढून नाटकाला जाऊ की नको? चार घटका मनोरंजन होईल की नाही ?’

समीक्षक म्हणतो, हे नाटक विचार करायला भाग पाडते. आणि हे वाचून प्रेक्षक म्हणतो, ’नाटकाला गेल्यावर, विचार देखील मीच करायचा असेल तर पैसे देऊन तिकीट तरी का विकत घेऊ ? त्यांनीच मला विचार करण्याचे पैसे द्यायला हवत!

समीक्षक लिहितो, नाटक प्रेक्षकांना खुर्चीत खिळवून ठेवते हो! ! हे बाकी खरंय! बऱ्याचदा प्रेक्षक नाईलाजाने खुर्चीला खिळून बसून राहतो. खरंतर त्याला भर नाटकात उठून बाहेर जावंसं वाटतं. पण त्याला खुर्चीशी खिळवून ठेवते ती त्याची सामाजिक प्रतिष्ठा! आपण असे निघून गेलो तर आजूबाजूचे ’चार लोक’ काय बोलतील ?माझं तर असं स्पष्ट मत आहे की, नाटक कितीही कंटाळवाणं असलं तरी प्रयोग सुरू असताना मराठी प्रेक्षक शक्यतो उठून जात नाही याबद्दल समस्त नाट्यकर्मींनी श्रेय नाम ठाली वाचताना त्या ’अदृश्य चार लोकांचे’ देखील आभार मानायला हवत!

या नाकात लेखक काय विचार करतो? दिग्दर्शकाला या नाटकाच्या फॉर्ममधून, मांडणीतून, आकृतिबंधांतून काय सांगायचे आहे? कलाकारांची देहबोली काय आणि कशाप्रकारे व्यक्त होते? हे सगळं गरज नसतानाही समीक्षक आपल्याला सांगतो पण नाटकाला आलेला प्रेक्षक काय अनुभवतो? त्याच्यापर्यंत काय काय आणि किती पोहोचते? प्रेक्षकांचे लक्ष वेधून घेण्याची या नाटकाची क्षमता, इंटरव्हलमध्ये मिळणाऱ्या वडपाव आणि चहापेक्षा जास्त आहे की नाही ? हे काही केल्या तो सांगत नाही. काही काही समीक्षक, परीक्षणाच्या नावाने जे काही लिहितात त्याला समीक्षा म्हणावी की प्रेस नोट हेच समजत नाही. ’नाटक उत्तम आहे. दिग्दर्शन नेटकं आहे. अभिनय प्रभावी आहे. संगीत समर्पक आहे, प्रकाशयोजना नाटकाच्या जातकुळीला साजेशी :इ हे एक डिफॉल्ट टेम्पलेट ते सगळ्या नाटकांच्या समीक्षेत डोळे झाकून Ctrl+C आणि Ctrl+V करून डकवून टाकतात.

समीक्षकांच्या पोटडीतील आणखी एक क्लासिक वाक्य म्हणजे कलाकारांनी आपापली भूमिका सम र्थपणे पेलली आहे. हे इतकं कातडीबचाऊ वाक्य आहे की ते आपण लग्नापासून मयतापर्यंत कुठेही वापरू शकतो. नरवदेवाने आपली भूमिका समर्थपणे पेलली आहे! . . . तिरडीवरील मयत व्यक्तीने आपल्या भूमिकेला पूर्णतः न्याय दिलेला आहे! वगैरे, वगैरे. सोशल मीडियावरील समीक्षक तर आणखीनच भारी. पोस्टच्या सुरुवातीलाच ’स्पॉइलर देणार नाही’

दि. १९-६-२०२६

असं म्हणतात आणि संपूर्ण कथा त्यातील रहस्य, शेवट सगळं सांगून टाकतात. जे समीक्षक, ’दुसऱ्या अंकात नाटक खरी पकड घेते’ असं वाक्य लिहितात त्यांना पहिला अंक संपल्यावर प्रेक्षक पळून जातील अशी भीती वाटत असण्याची दाट शक्यता आहे. मला असे वाटते की, समीक्षेतील या वाक्याला भुलून जे प्रेक्षक दुसरा अंक बघायला थांबतात त्यांच्या हाती जर समीक्षक लागला तर ते त्याच पकडीने समीक्षकाचा गळा आवळल्यावाचून राहणार नाहीत.

मराठी नाट्यविश्वात दोन गोष्टी कधीच मरत नाहीत. एक म्हणजे नाटकातील प्रयोगशीलता, आणि दुसरी म्हणजे समीक्षकांची करुणा. कारण नाटक कसेही असो, समीक्षा मात्र नेहमी समजूतदारच असते. भाऊ आहे आपला. ह्याच्या नाटकाविषयी बरं लिहिलं पाहिजे हे थिएटरमध्ये शिण्यापूर्वीच त्याने मनात पक्कं केलेलं असतं. मराठी नाट्य समीक्षक हा एकाच वेळी थोडासा पत्रकार, थोडासा प्रेक्षक आणि थोडासा झट्ट एजंट असतो. नाटकाविषयी सत्य लिहिलं तर पुढच्या शोचे पास बंद होतील. कलाकारांचे फोन बंद होतील आणि प्रीमियर शो की आमंत्रणे थांबतील या भीतीने त्या बिचाऱ्याला सत्य लिहिता येत नाही. नाटकात काही उणिवा असल्या तरी हे नाटक एकदा पाहायला हरकत नाही! म्हणजे उणिवा फक्त आहेत, सांगायच्या नाहीत. आणि आपल्यासारखा सामान्य प्रेक्षक एक नाटक आयुष्यात जेमतेम एकदाच पाहतो. पैसे खर्च करून उणिवा असलेलं नाटक का पहा? पुन्हा पुन्हा तेच नाटक पाहायला वेळ आणि पैसा आहे कुणाकडे?

मराठी नाट्य समीक्षक हा एक वेगळाच प्राणी आहे. तो नाटक बघायला जात नाही, तो आपले नातेसंबंध टिकवायला आणि जुने नातेसंबंध दृढ करायला जातो. नाटक संपलं की प्रेक्षक बाहेर येऊन म्हणतो: काय भंक्स होतं! तेव्हा समीक्षक देखील त्याच्याशी मनोमन सहमत असतो. तरीही पेपरमध्ये परीक्षण लिहिताना तो म्हणतो, विषय जरी जुनाच असला तरी तो एका वेगळ्या दृष्टिकोनातून मांडण्याच्या प्रयत्नात लेखक आणि दिग्दर्शक यशस्वी झालेले आहेत.

मराठी नाट्य समीक्षक हा वाईट नसतो, फक्त गरजेपेक्षा जरा जास्तच चांगला माणूस असतो. इतका चांगला की, वाईट नाटकालाही तो प्रेमाने झाकून टाकतो. तो आईच्या मायेने नाटकावर प्रेम करीत असल्याने नाटक या आपल्या अपत्याच्या सगळ्या चुका तो पोटात घालतो. आणि एखाद्या आईने आपल्या उपवर मुलीची तारीफ करीत सुटावे त्याचप्रमाणे नाटकाला, सुंदर, उत्तम, अप्रतिम, देखणा नाट्यानुभव अशी प्रमाणपत्रे देत सुटतो..

’मी उद्यापासून दारू, सिगारेट सोडणार आहे’, ’मी एक तारखेपासून जिम जॉईन करणार आहे’ हे संकल्प इतरांचेच काय आपल्या स्वतःचे असले तरी आपण मनावर घेत नाहीत. त्याचप्रमाणे पेपरच्या समीक्षेत लिहिलेलं, नाटक अप्रतिम आहे हे विधान देखील आपण अजिबात मनावर घेऊ नये. समीक्षा-बिमीक्षा वाचण्याच्या भागणडीत न पडता, सरळ तिकीट काढून नाटकाला जावं.

नाटक आवडलं तर एऱ्यांचे करावं, ती आवडलं तर तिथेच झोपूण जावं. कारण नाटक कसेही असो पण नाटकाच्या थिएटरमध्ये येणारी झोप आणि नाट्यगृहात मिळणारा बटाटा वडा अप्रतिमच असतो असा माझा आजवरचा अनुभव आहे!

- संबी परेरा

’समीक्षेची नाट्य दडपण रजनी’

’समीक्षेची नाट्य दडपण रजनी’

ऑनलाईन मैत्री करतात, की ज्यांना ते प्रत्यक्षात ओळखतात किंवा कधी तरी भेटलेले असतात. तरीही सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळे प्रत्येक सदस्यास वेगवेगळ्या अनोळखी व्यक्तींशी देखील मैत्री करण्याची संधी देतात. सदस्यांचे संपर्कजाळे इळकवणे हा सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळांचा मुख्य गुणधर्म आहे. एखाद्या सोशल नेटवर्क सेवेचा पाया म्हणजे एखाद्या व्यक्तीने त्या सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळावर तयार केलेले प्रोफाइल पान अर्थात माहिती पान असते. एखाद्या व्यक्तीचा इंटरनेटवरील आविष्कार किंवा रूप किंवा अवतार म्हणजे हे प्रोफाइल पान होय. सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळे व्यक्तीला अशा प्रकारचे प्रोफाइल बनवणे, त्या संकेतस्थळांवरील इतर व्यक्तींशी ओळख व मैत्री करणे तसेच विविध माहितीची देवाण-घेवाण करणे आदींची संधी देतात. सोशल नेटवर्क सेवेमुळे एकाच वेळी अनेक लोकांशी संपर्क व ओळख ठेवता येते. यात वेळ, स्थान इत्यादी गोष्टी आड येत नाहीत. मात्र या ओळखीचा प्रत्यक्ष आयुष्यात उपयोग होतो की नाही, हे सांगणे कठीण आहे. सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळांवरील माहितीचा वापर अनेक कंपन्या, अर्थवित्तीय संस्था, मोबाईल सेवा पुरवणाऱ्या कंपन्या आदी करतात. अनेक वेळा या माहितीचा गैरवापरही केला जाऊ शकतो.

सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळांचे वाढते जाळे व लोकप्रियता तसेच लोकांवर होणारा परिणाम हे अनेक अभ्यासकांचे लक्ष वेधत आहे. पत्र व पत्रपेढ्यांना केव्हाच बाद केले आहे. आता तर वर्तमानपत्रेही शेवटच्या घटका मोजू लागले आहेत. वाढत्या लोकप्रियतेबरोबरच इंटरनेट व सोशल नेटवर्किंग संकेतस्थळांचे व्यसनही वाढत आहे. अल्पवयीन मुलांसह तरणाईं खेळाच्या अत्याधिक आहारी गेली आहे. ती सर्व आईवडील किंवा प्रिय व्यक्तीलाही जुमानत नाहीत. व्यत्यय आणला म्हणून प्राणघातक हल्ले केल्याच्या प्रसंगी जीव घेतल्याच्या अनेक घटना घडल्या आहेत. काही ठिकाणी तर अशा वेड्याधिरस्या मुलांनी आत्महत्यांचाही पर्याय निवडला आहे, हे येथे चिंतनीय!!

!! समाज माध्यमांचा उपयोग सामाजिक स्तर उंचावण्यासाठीच व्हावा, यास्तव सर्वांना हार्दिक हार्दिक शुभेच्छा !!

- संकलन व सुलेखन - **श्री कृष्णकुमार आनंदी- कोविंदा निकोडे गुरूजी.**

गडचिरोली, फक्त व्हाट्सअॅप:९४२३७४८८३.

श्री संत ज्ञानेश्वर ब्राह्मण संस्थेचा वर्धापन दिन उत्साहात

पिंपळे सौदागर, दि. १८ (प्रतिनिधी) - मिश्रिकल- विनोदी कविता, भक्तीगीत, जोगवा आणि पाऊस गीतांच्या सादरीकरणाने येथील श्री संत ज्ञानेश्वर ब्राह्मण संस्थेचा वर्धापन दिन उत्साहात साजरा करण्यात आला.

कार्यक्रमाच्या प्रारंभी ज्येष्ठ सदस्य शशिकांत कुलकर्णी, माधुरी मुलमुले आणि माधुरी कुलकर्णी यांच्या हस्ते दिपप्रचलन तसेच ज्ञानेश्वर माऊलीचे प्रतिमा पुजन करण्यात आले. त्यानंतर विजया तारे, आरती किणगी, रेणुका कुलकर्णी,

माधुरी मुलमुले, सुरेखा कुलकर्णी, अनुराधा निलेगावकर, शशिकांत कुलकर्णी, शशांक खांडेकर, शैलजा लोकरस, विनिता देशपांडे, अनया वडनेकर, जयंत चौधरी, उषा भागवत, प्रमिला देशपांडे, मीनाक्षी कुलकर्णी आदिंनी कलागुण सादर करून उपस्थितांची मने जिंकली.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक अनुराधा निलेगावकर यांनी केले. सुत्रसंचलनाची जबाबदारी गौरी फडके आणि स्नेहा चिंचवडकर यांनी सांभाळली. अध्यक्षीय समारोप विलास जोशी यांनी केला. अनिल कुलकर्णी यांनी आभार मानले.

येवला येथे हिंदवी सूर्य महाराणा प्रतापसिंह यांच्या शौर्य कथाना उत्तम प्रतिसाद

वैजापूर/येवला, दि. १८ (प्रतिनिधी) - हिंदवी सूर्य महाराणा प्रतापसिंह यांच्या जयंतीचे औचित्य साधत येवला येथील सकल राजपूत-परदेशी समजाच्या वतीने मथुरा-वृंदावन येथील आचार्य देवव्रत महाराज यांच्या वाणीतून संगीतमय महाराणा प्रतापसिंह यांच्या शौर्य कथांचा कार्यक्रम रविवार (ता. १४) ते मंगळवार (ता. १६) पर्यंत येवला येथील परदेशी समाज मंगल कार्यालयात सायंकाळी सात ते दहा वाजे दरम्यान ठेवण्यात आला होता. या कार्यक्रमात येवले शहर व तालुक्यातील परदेशी-राजपूत समाजाच्या व इतर समुदायाच्या महिला व पुरुषांनी उत्तम प्रतिसाद दिला. आयोजक

नगरसेवक बंटी भाऊ राजपूत, दिनेश परदेशी, धीरज परदेशी यांनी अत्यंत नियोजन बद्ध कार्यक्रम घडवून आणला.

आचार्य देवव्रत महाराजांनी महाराणा प्रतापसिंह यांच्या बालपण पूर्वी पासूनच्या व महाराणा प्रतापसिंह यांचे बालपण, व राजपद स्वीकारणे, हल्दीघाटी युद्ध, अशा विविध प्रसंगातून गीत संगीतमय कथा सादर केल्या.

या प्रसंगी वैजापूरचे एसएसएसजीमचे संचालक सोनू राजपूत, तसेच सामाजिक कार्यकर्ते धोंडीराम सिंह राजपूत, छत्रपती संभाजीनगरचे डॉ. जीवन राजपूत यांनी ही या कथाना हेजरी लावली होती.

आ.जगताप यांच्या जनसंवाद कार्यक्रमात नागरिकांनी वाचला समस्यांचा पाढा

पुणे, दि. १७ (प्रतिनिधी) - परिसरातील सोसायट्यांमध्ये होणारा अपुरा पाणीपुरवठा, स्वच्छता गृहाची वाणवा, उद्यानातील गैरप्रकार, फुटपाथवरील अतिक्रमणे, दारूच्या दुकानांचे स्थलांतर, रस्तेबांधणी, वाहतुक समस्या, विरंगुळा केंद्राची उभारणी या आणि इतर समस्यांचा पाढा पिंपळे सौदागर येथील रहिवाश्यांनी आ. शंकर जगताप यांच्यासमोर वाचला. निवडणुकीनंतर नागरिकांशी संवाद साधण्यासाठी त्यांच्या अडचणी समजावून घेण्यासाठी पहिल्यांदाच आ. शंकर जगताप यांच्या जनसंवाद कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

बुधवार दि. १७ रोजी उन्नती सोशल फाउंडेशनच्या प्रांगणात झालेल्या या कार्यक्रमात आ. शंकर जगताप यांच्यासह पिंपरी चिंचवड भाजपाचे शहराध्यक्ष तथा नगरसेवक शत्रुघ्न

बापू काटे, मंडल अध्यक्ष सोमनाथ तापकिर, प्रभागाच्या नगरसेविका डॉ. कुंदा भिसे, अनिता काटे, अर्चना तापकिर, सविता खुळे, तानाजी बारणे, कुणाल वादळ, मनीषा पवार, तंतरपाळे, आदी उपस्थित होते. यावेळी रविंद्र पाटील, संतोष वर्तक, सुभाष विधाते, डॉ. रश्मी मोरे, अशोक कलाल, रमेश वाणी, सुनील बनसल, वाल्मिक काटे, परमेश्वर झोपे, डॉ. सुभाषचंद्र पवार, रेखा, अहिल्या साळी या नागरिकांनी प्रभागातील समस्या आमदारांच्या कानी घातल्या. त्यावर नागरिकांना भेडसावणाऱ्या समस्या जाणून घेण्यासाठीच जनसंवादाचा उपक्रम हाती घेतला असून त्या समस्यांचे निराकरण करण्याचा निश्चित प्रयत्न केला जाईल असे आश्वासन आ. जगताप यांनी यावेळी दिले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक शत्रुघ्न काटे यांनी केले तर सोमनाथ तापकिर यांनी आभार मानले.

१ ऑगस्टपासून महिला, ज्येष्ठ व अमृत ज्येष्ठ नागरिकांसाठी 'स्मार्ट कार्ड' अनिवार्य; एसटी प्रवासासाठी नवा नियम लागू

मुंबई, दि. १८ (प्रतिनिधी) - महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाच्या प्रवासी सेवांमध्ये अधिक पारदर्शकता आणण्यासाठी तसेच डिजिटल व्यवहारांना प्रोत्साहन देण्यासाठी राज्य सरकारने महत्त्वाचा निर्णय घेतला आहे. १ ऑगस्ट २०२६ पासून महिला, ज्येष्ठ नागरिक आणि अमृत ज्येष्ठ नागरिक या प्रवर्गातील प्रवाशांसाठी नॅशनल कॉमन मोबिलिटी कार्ड स्मार्ट कार्ड अनिवार्य करण्यात येणार असल्याची माहिती परिवहन नॅशनल कॉमन मोबिलिटी कार्ड स्मार्ट कार्ड अनिवार्य करण्याचे आवाहन परिवहन विभागाकडून करण्यात आले आहे.

सरनाईक यांनी दिली. या निर्णयानंतर राज्यभर स्मार्ट कार्ड नोंदणी आणि वितरण मोहिमेला गाती मिळाली आहे. उपलब्ध माहितीनुसार, आतापर्यंत सुमारे ५१ लाख नागरिकांनी एनसीएमसी स्मार्ट कार्डसाठी नोंदणी केली असून त्यापैकी जवळपास २५ लाख कार्डे कार्यान्वित करण्यात आली आहेत. उर्वरित नोंदणीकृत लाभार्थ्यांना कार्डेही लवकरच सुरू करण्यात येणार असल्याचे प्रशासनाने स्पष्ट केले आहे. त्यामुळे महिला, ज्येष्ठ नागरिक आणि अमृत

स्मार्ट मीटरचा फायदा; दिवसा वीजवापरावर ४ कोटींची सवलत!

छत्रपती संभाजीनगर परिमंडलात पावणेतीन लाख ग्राहकांना लाभ

छत्रपती संभाजीनगर, दि. १८ (प्रतिनिधी) - आधुनिक तंत्रज्ञानाच्या स्मार्ट मीटरमुळे ग्राहकांना विजेचा अचूक वापर कळतोय; शिवाय वापरावरही नियंत्रण ठेवता येतेय. विशेष म्हणजे घरगुती ग्राहकांना दिवसा वीजवापरावर महावितरण घसघशीत सवलतही देत आहे. छत्रपती संभाजीनगर परिमंडलातील पावणेतीन लाख घरगुती ग्राहकांना आतापर्यंत जवळपास ४ कोटी रुपयांची सवलत मिळाली आहे. ही सवलत मिळवण्यासाठी स्मार्ट टीओडी मीटर आवश्यक आहे. ते बसवण्यासाठी ग्राहकांनी सहकार्य करण्याचे आवाहन महावितरणाने केले आहे.

राज्यात सौरऊर्जासख्या नवीकरणीय ऊर्जेची उपलब्धता वाढली आहे. ही वीज स्वस्त मिळत असल्याने महावितरणने महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या आदेशानुसार दिवसाच्या

वीजवापरासाठी सवलत लागू केली आहे. घरगुती ग्राहकांना २०२५ च्या जुलै महिन्यापासून सवलत मिळत आहे. टाईम ऑफ डे प्रणालीनुसार वीज वापराच्या कालावधीनुसार दर आकारणी केली जाते. औद्योगिकनंतर घरगुती ग्राहकांना प्रथमच स्वस्त वीज दरासाठी टीओडी (टाईम ऑफ डे) प्रमाणे आकारणी सुरू करण्यात आली. जुलै २०२५ ते मार्च २०२६ पर्यंत ८० पैसे प्रतियुनिट सवलत मिळाली. यंदा ही सवलत ८५ पैसे प्रतियुनिट असून, पुढील तीन आर्थिक वर्षात ती वाढत जाणार आहे.

छत्रपती संभाजीनगर परिमंडलात २ लाख ७२ हजार ५६९ घरगुती ग्राहकांना जुलै-२०२५ ते मे-२०२६ या ११ महिन्यांच्या वीजबिलात ३ कोटी ८१ लाख १७ हजारांच्या मोबाईलवर पाहता सवलत मिळाली. छत्रपती संभाजीनगर शहर मंडलातील ७१ हजार ६८७

ग्राहकांना १ कोटी ५४ लाख २१ हजार २०९ रुपये, छत्रपती संभाजीनगर ग्रामीण मंडलातील १ लाख ३९ हजार ४४० ग्राहकांना १ कोटी ५३ लाख ६८ हजार ४५५ रुपये तर जालना मंडलातील ६१ हजार ४४२ ग्राहकांना ७३ लाख २७ हजार ४६४ रुपये सवलत मिळाली.

नव्या तंत्रज्ञानाच्या मीटरचे रीडिंग ऑटोमॅटिक होत असल्याने अचूक बिले मिळून घरातील विजेचा वापर दर तासाला संबंधित ग्राहकांना मोबाईलवर पाहता येण्याची सोय उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. त्याद्वारे ग्राहकांचे वीजवापरावरही थेट नियंत्रण राहणार आहे. सकाळी ९ ते सायंकाळी ५ वाजेपर्यंत वीजग्राहक घरातील प्रामुख्याने वॉशिंग मशीन, ओव्हन, गिझर, एअर कंडिशनर व इतर उपकरणांचा मोठा वापर करतात. त्यात टीओडी मीटरमुळे ग्राहकांचा मोठा आर्थिक फायदा होत आहे. विशेष म्हणजे

महावितरणकडून हे स्मार्ट टीओडी मीटर ग्राहकांकडे मोफत लावण्यात येत आहेत. ग्राहकांना अचूक व ठळक वीजबिल देण्यास उपयुक्त ठरणारे अत्याधुनिक टीओडी वीजमीटर प्री-पेड नसून, पोस्टपेड आहेत. पूर्वीप्रमाणेच वीजवापरानंतरच ग्राहकांना वीजबिले मिळणार आहेत. हे मीटर मोफत बसवण्यात येत असून, ग्राहकांना कुठलाही आर्थिक भुद्दंड बसणार नसल्याचे महावितरणने स्पष्ट केले आहे. यात मानवी हस्तक्षेपाचा अजिबात वाव नाही. दिवसा वीजवापराची सवलत मिळवण्यासाठी ग्राहकांनी टीओडी मीटर बसवण्यासाठी सहकार्य करावे तसेच अधिक विजेची गरज असणारी उपकरणे सकाळी ९ ते सायंकाळी ५ या कालावधीत प्राधान्याने वापरून सवलतीचा अधिकाधिक लाभ घ्यावा, असे आवाहन महावितरणतर्फे करण्यात आले आहे.

'एल निनोचा इशारा! महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांनी आताच सावध व्हा; संकटाला संधीत बदलण्याचा मंत्र - अतुल चव्हाण'

छत्रपती संभाजीनगर, दि. १८ (प्रतिनिधी) - प्रशांत म हासागरातील समुद्राच्या पृष्ठभागाचे तापमान वाढल्याने निर्माण झालेल्या 'एल निनो' परिस्थितीची अधिकृत घोषणा भारतीय हवामान विभागाने केली आहे. याचा थेट परिणाम महाराष्ट्रातील पावसाच्या स्वरूपावर होण्याची शक्यता असून खरीप हंगामातील पिकांसाठी हा सावधतेचा इशारा असल्याचे मत सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे मुख्य अभियंता अतुल चव्हाण यांनी व्यक्त केले आहे.

अतुल चव्हाण यांनी दिलेल्या माहितीनुसार, एल निनोच्या प्रभावामुळे पाऊस वेळेवर सुरू होऊनही मध्येच दीर्घ खंड पडू शकतो, तर काही भागांत अतिवृष्टीच्या घटनांमध्ये वाढ होण्याची शक्यता आहे. विशेषतः महाराष्ट्र, मध्य प्रदेश आणि राजस्थानमधील सोयाबीन, भुईमूग आणि कडधान्य पिकांना ऑगस्ट महिन्यात पावसाचा खंड पडल्यास मोठा फटका बसू शकतो.

योग्य नियोजन करणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी सांगितले. शेतकऱ्यांसाठी अतुल चव्हाण यांचा चार सूत्री सल्ला

- १) कमी कालावधीच्या जातीची निवड करा : अनिश्चित पावसाचा विचार करून कमी पाणी लागणाऱ्या व कमी कालावधीत येणाऱ्या पिकांच्या जातीची निवड करावी.
- २) आंतरपीक पद्धतीचा अवलंब करा : कापूस किंवा तुरीसोबत मूग, उडीद यांसारखी आंतरपीके घेतल्यास जोखीम कमी होते आणि उत्पन्नाचा पर्याय उपलब्ध राहतो.
- ३) गादीवाप्यावर पेरणी करा : अतिवृष्टी झाल्यास अतिरिक्त पाणी निचरा होतो, तर पावसाचा खंड पडल्यास ओलावा टिकून राहतो.
- ४) पाणी व्यवस्थापन व पीक विमा घ्या : ठिबक, तुषार सिंचन, शेततळ्यांची स्वच्छता आणि पीक विमा यावर विशेष भर द्यावा.

'एल निनो हे संकट असले तरी योग्य नियोजन, आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर आणि वेळेवर घेतलेले निर्णय यामुळे त्याचे परिणाम कमी करता येऊ शकतात. तयारी असेल तर संकट लहान होते,' असे अतुल चव्हाण यांनी नमूद केले.

याशिवाय कमी पावसामुळे मावा, तुडतुडे आणि शिंप्य यांसारख्या किडींचा प्रादुर्भाव वाढण्याचा धोका आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांनी हंगामाच्या सुरुवातीलाच

हिंदवी सूर्य महाराणा प्रतापसिंह यांना जयंती निमित्त वैजापूरत सामूहिक अभिवादन

वैजापूर, दि. १८ (प्रतिनिधी) - विश्वाला स्वाभिमानाचा पाठ शिकविणारे स्वाभिमान राजपूत व प्रखर राष्ट्रनिष्ठा उरी बाळगून भारत मातेचे रक्षक राजे महाराणा प्रतापसिंह याना तिथी नुसारच्या जयंती दिनी बुधवार (ता. १७) रोजी शहरातील सर्व थरातील राजपूत/परदेशी समुदायाच्या नागरिकांनी व सर्व थरातील

नागरिकांनी एकत्र येत सकाळी दहा वाजता श्री महाराणा प्रतापसिंह यांच्या पुतळ्याच्या जागी महाराणा प्रतापसिंह यांच्या पुतळ्याला अभिवादन करून जयंती उत्सव निमित्त घोषणा देऊन जयंती साजरी केली. शहरातील तरुण वर्ग मोठ्या संख्येने उपस्थित होता. पुतळा स्थळ सुशोभिकरण सध्या सुरू आहे.

मंत्री विखे पाटील यांच्या वाढदिवसानिमित्त विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहित्य वाटप

छत्रपती संभाजीनगर, दि. १८ (प्रतिनिधी) - राज्याचे जलसंपदा मंत्री राधाकृष्ण विखे पाटील यांच्या वाढदिवसानिमित्त वैजापूर तालुक्यातील भगूर येथील जिल्हा परिषद प्राथमिक शाळेतील इयत्ता पहिली ते पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहित्याचे वाटप करण्यात आले. सामाजिक बांधिलकी जपत विद्यार्थ्यांना वहा, पेन्सिल व पेन देऊन वाढदिवस साजरा करण्यात आला.

माजी सरपंच अमोल बुट्टे, माजी उपसरपंच प्रशांत चव्हाण, ग्रामपंचायत सदस्य सदस्य कुणाल चव्हाण व ज्ञानेश्वर चव्हाण यांच्या पुढाकाराने जिल्हा परिषद अध्यक्ष अविनाश पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम राबविण्यात आला. विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक प्रगतीला चालना मिळावी तसेच शिक्षणाबाबत त्यांच्यात आवड निर्माण व्हावी, या उद्देशाने साहित्याचे वितरण करण्यात आले. यावेळी

पंचायत समिती सदस्या शितल आल्हाट, राहुल आल्हाट, सरपंच जयश्री जनार्दन चव्हाण, जनार्दन चव्हाण, मच्छिंद्र चव्हाण, शालेय व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष प्रदीप जाधव, उपाध्यक्ष सुरेश बुट्टे, दादाभाऊ शेजवळ, पोपट बुट्टे, मुख्याध्यापक सोनवणे सर, शिक्षकवृंद तसेच ग्रामस्थ उपस्थित होते. कार्यक्रमस आग्रमस्थ व पालकांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद लाभला. विद्यार्थ्यांनीही मिळालेल्या साहित्याबद्दल आनंद व्यक्त केला.

विद्यार्थ्यांना पटवून दिले शिक्षणाचे महत्त्व!
दरम्यान कार्यक्रमात मान्यवरांनी विद्यार्थ्यांना शिक्षणाचे महत्त्व पटवून देत नियमित अभ्यास, शिस्त आणि गुणवत्तापूर्ण शिक्षणासाठी प्रयत्नशील राहण्याचे आवाहन केले. ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक साहित्याची मदत मिळाल्यास त्यांचा आत्मविश्वास वाढण्यास मदत होते, असे मत यावेळी व्यक्त करण्यात आले.

प्रसिध्द संगीतकारचा 'त्या' पोस्टने चाहत्यांमध्ये खळबळ; निवृत्तीची चर्चा रंगली

मुंबई, दि. १८ (प्रतिनिधी) - बॉलिवूडचे प्रसिध्द संगीतकार प्रीतम चक्रवर्ती यांनी १४ जून रोजी वाढदिवसानिमित्त सोशल मीडियावर केलेल्या एका भावनिक्त पोस्टमुळे चाहत्यांमध्ये त्यांच्या निवृत्तीबाबत चर्चा सुरू झाली आहे. गेली दोन दशके हिंदी चित्रपटसृष्टीला एकापेक्षा एक सुपरहिट गाणी देणाऱ्या प्रीतम यांच्या पोस्टने अनेकांच्या भुवया उंचावल्या आहेत.

वाढदिवसानिमित्त शेअर केलेल्या पोस्टमध्ये प्रीतम यांनी लिहिले की, 'सर्व शुभेच्छांसाठी धन्यवाद. प्रत्येकाला वैयक्तिकरित्या उत्तर देणे शक्य नसले तरी माझे मनःपूर्वक आभार स्वीकारा. आज मी स्वतःला काही वर्षे वेगळ्या पद्धतीने जगण्याची भेट देत आहे. आयुष्यात जे काही राहून गेले, ते पुन्हा अनुभवण्याची वेळ आली आहे. आता एका नव्या प्रवासाला सुरुवात करण्याची वेळ आली आहे, जो अनेक वर्षांपासून प्रलंबित होता.'

होता. मात्र, मला नेहमीच न शोधलेल्या वाटांविषयी अधिक उत्सुकता वाटत आली आहे. तुमच्या प्रेम आणि पाठिंब्यासाठी मनापासून धन्यवाद.' या पोस्टनंतर सोशल मीडियावर प्रीतम यांच्या निवृत्तीच्या चर्चांना उधाण आले आहे. मात्र त्यांनी संगीत क्षेत्रातून निवृत्ती घेत असल्याचे कुठेही स्पष्टपणे नमूद केलेले नाही. त्यामुळे ही पोस्ट नव्या आयुष्याच्या टप्प्याची किंवा वेगळ्या सर्जनशील प्रवासाची सुरुवात असल्याचीही शक्यता व्यक्त केली जात आहे.

'बंटवारा १९४७'मधील पात्रांचा झाला खुलासा: विस्कटलेल्या काळात धैर्य आणि मानवतेचे प्रतीक ठरले हे चेहेरे

'बंटवारा १९४७'मधील पात्रांचा झाला खुलासा: विस्कटलेल्या काळात धैर्य आणि मानवतेचे प्रतीक ठरले हे चेहेरेमदार आणि भावनिक्त मोशन पोस्टरनंतर आता बंटवारा १९४७च्या निर्मात्यांनी चित्रपटातील पात्रांचे पोस्टरस प्रदर्शित केले आहेत, जे ताकद, निरामयता आणि अटळ जिद्दीचे दर्शन घडवतात. आमिर खान प्रोडक्शन्सच्या बॅनरखाली बनलेल्या या चित्रपटात मातृभूमिप्रीती असलेले धैर्य आणि दृढनिश्चय यांची कथा मांडण्याचे आश्वासन देण्यात आले आहे. चित्रपटाविषयीची उत्सुकता वाढत असताना, निर्मात्यांनी त्या पात्रांचा परिचय करून दिला आहे, जे त्यांच्या आजूबाजूचे जग कोसळत असतानाही धैर्य आणि आशेचे प्रतीक बनू शकतील.

चित्रपटाच्या विश्वाची अधिक जवळून ओळख करून देत बंटवारा १९४७मधील पात्रांचे पोस्टरस समोर आले आहेत. यामध्ये शबाना आझमी दुर्गावती देवी (माई) यांच्या भूमिकेत, सनी देओल सिद्धार्थ मिश्रा यांच्या भूमिकेत, प्रीती जी. झिंटा हम 'दा बेगम यांच्या भूमिकेत, करण देओल जावेद मिश्रा यांच्या भूमिकेत, अली फझल हबीब अन्वर यांच्या भूमिकेत आणि अभिमन्यु सिंह याकूब खान यांच्या भूमिकेत दिसत आहेत. हे पोस्टरस त्या लोकांची कहाणी सांगतात, ज्यांनी फाळणीच्या कठीण काळातही हार म

नाली नाही आणि आपल्या धैर्य व संयमाने एक आदर्श निर्माण केला. निर्मात्यांनी प्रदर्शित केलेले किशनचे पोस्टर विशेषतः अत्यंत आकर्षक आणि प्रभावी वाटते. हे दर्शवते की चित्रपटाची ताकद केवळ त्याच्या पात्रांमध्येच नाही, तर त्याच्या समरपणात आणि भावनिक्त आत्म्यातही दडलेली आहे. प्रत्येक चेहरा आपल्या भावभावना आणि उपस्थितीद्वारे बरेच काही सांगतो, ज्यामुळे ही रंजक कथा मोठ्या पडद्यावर पाहण्याची उत्सुकता आणखी वाढली आहे.

राष्ट्रीय पुरस्कार विजेते दिग्दर्शक राजकुमार संतोषी दिग्दर्शित बंटवारा १९४७ हा चित्रपट जवळपास तीन दशकांनंतर राजकुमार संतोषी आणि सनी देओल यांच्या बहुप्रतीक्षित पुनरागमनाची साक्षीदार ठरणार आहे. आमिर खान प्रोडक्शन्सच्या बॅनरखाली बनलेल्या बंटवारा १९४७चे दिग्दर्शन राजकुमार संतोषी यांनी केले आहे. चित्रपटाचे संगीत ए. आर. रहमान यांनी दिले असून गीतलेखन जावेद अख्तर यांनी केले आहे. चित्रपटाची निर्मिती आमिर खान आणि अपर्णा पुरोहित यांनी केली आहे. हा चित्रपट १४ ऑगस्ट २०२६ रोजी जगभरातील चित्रपटगृहांमध्ये प्रदर्शित होणार आहे.

सोमवार खेपेज दररोज प्रसिध्द होणारे दैनिक

लेखक

(आरएनआय रजि. नं. ११४२१/९१)

हे पत्रक मुद्रक, प्रकाशक

श्री. राजेंद्र पांडुरंग रंजणीकर

यांनी सोलापूर तरुणभात मिडिया लिमिटेड, रेल्वेस्टेशन एमआयडीसी स्टेशनरोड औरंगाबाद येथे छापून दैनिक लोकविजय कार्यालय, ३, धेतानगर, (माणिक आर्केडच्या पाठीमागे,) औरंगाबाद येथे प्रसिध्द केले.

संपादक :

राजेंद्र पांडुरंग रंजणीकर

मो. ९३२५२१९०१, ९५१००६६३९५

e-mail:lokvijay2000@yahoo.co.in

या अंकात प्रसिध्द झालेल्या बातऱ्या, फीचर, लेख, कथा यांच्या मताशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

बातऱ्या व इतर मजकूरबद्दल काही वाद निर्माण झाल्यास त्याची सर्व जबाबदारी संबंधित वार्ताहर, प्रतिनिधी, उपसंपादक, वृत्तसंपादक, यांची राहिल. संपादक, मालक, प्रकाशक, मुद्रक त्याला जबाबदार राहणार नाहीत.

(औरंगाबाद न्यायक्षेत्र)

